

Kretsens erobring av rettsapparatet.

Av

Tromsøy Blad 12/12-1947
 direktør Lorentz Vogt

Spredd og tilfeldig får man etter hvert vite forskjellig fra okkupasjonstiden og frigjøringen. Noen systematisk samling av opplysninger — noen prinsipiell fremstilling kommer aldri fra det offentlige side. De ting, man får av verdi, er gjerne utilsiktede avsløringer, når en eller annen forteller om de heltegjerninger, han har vært med på eller det strålende arbeide han har utført i en eller annen retning.

Sist var det advokat Sven Arntzen som holdt foredrag i justisforeningen — et etter referatene å dømme tilsett vel gjennomarbeidet både morsomt og underholdende foredrag, men også — utvilsomt utilsikket — med beklagelige avsløringer av rettsoppgjørets forberedelse.

Advokat Arntzen forteller om «den hemmelige politiledelses» arbeide under krigen og ved frigjøringen. Den hemmelige politiledelse bestod av ham selv som rikspolitichef samt nuværende sorenskriver Meyer, kriminalchef Kaitenborg, politispektørene L'Aabé Lund og Tage Petersen og nuværende lagmann Solem.

Av disse var, forteller han, Meyer utsett til politimester (i Oslo). Man stusser først ved denne siste opplysning. Hvem hadde bestemt, at Meyer skulde være politimester i Oslo? Oslos politimester var Welhaven. Han var avsatt av tyskerne, men hadde rettslig krav på straks å tiltre, når han kom tilbake fra tysk fangenskap. Dette var ytterligere understreket ved kgl. anordning fra London. Det er vel kjent, at da politimester Welhaven var vendt hjem, blev han i allfall for en tid holdt utenfor sitt embete. Det var «Arbeiderbladets» energiske opptreden som tvang kretsen til å la hr. Meyer tre tilbake. Men hvem har ansvaret for den ulovlighet, som blev begått?

Om «den hemmelige politiledelses» oppgave opplyser hr. Sven Arntzen, at den skulde «organisere et politi som kunde overta ved frigjøringen, utføre sikringstjeneste for andre patriotiske organisasjoner og gi råd og paroler». Det vil kort sagt si, at den skulde treffe alle de bestemmelser som måtte til også ved forberedelsen av det kommende rettsoppgjør — herunder

også hvem der skulde arresteres og hvem ikke. Uten antydning til hverken ekte eller falsk beskjedenhet fremhever advokaten, at han og hans medbrødre i den hemmelige politiledelse utførte et kjempearbeide. Det er utvilsomt så. Noe mindre kunde sikkert gjort det.

Blandt den hemmelige politiledelses menn nevnes også lagmann Solem. Det tør være overraskende for mange.

Vi vet nu:

— at lagmann Solem har vært med i den illegale politiledelse,

— at han har vært med på å forberede landssvikanordningen av 1944 om hvis lovlighet bl. a. stortingets justiskomite enstemmig har uttalt sine tvil,

— at han har kommentert — man kan vel si noe ensidig — den av ham selv forberedte lovgivning.

— at han har undervist sine dommerkolleger om den rette ånd i og det riktige innhold av de nye og noe brogede rettsprinsipper,

— at han selv som lagmann i den toneangivende domstol for landssviksaker har praktisert alt det han således har forberedt.

Man kan med Hauk Aabel si: «Reint for møge for en enkeltmann».

I en rettsstat har man alltid — selv under enevoldstiden — undlatt å forene politi, lovgiver og dommer i én person. Også under Hitlers styre i Tyskland oprettholdt man et skille. Den norske grunnlov sonderer skarpt mellom den utøvende makt og dens organer — herunder politiet, den lovgivende og den dømmende makt. Det hører til vår grunnlovs helligste prinsipper. Denne sontring er ikke resultat av juridiske spissfindigheter men av en dyp erkjennelse av, at ingen bør dømme i saker, hvor han tidligere har tatt standpunkt i annen egenskap. Det gjelder helt selvsagt, hvor vedkommende har tatt standpunkt overfor en enkelt person. Men det gjelder like ubetinget, hvor han har sagt sin mening overfor et kompleks av samhørende saker. Har en mann tatt et standpunkt, vil han ha vanskelig for å endre det bl. a. av den grunn, at han utvilsomt engang mente, at det var riktig.

Den hemmelige politiledelse var nødvendig og nyttig. All ære bli de menn tildelt som påtok sig arbeidet. Men den hemmelige polititjeneste og de egenskaper, den krever, er lite forenlige med det rette objektive dommersinn. Vetten fra den hemmelige polititjeneste til dommersetet bør under alle omstendigheter være meget lang.

Av de øvrige medlemmer av «den hemmelige polititjeneste» blev advokat Sven Arntzen riksadvokat og de øvrige plassert i mere eller mindre ledende stillinger innen landssvikpolitiet. Det var praktisk, når det gjaldt å fremme rettsoppgjøret med den hurtighet som var forutsetningen, men som det ikke er lykket å gjennomføre. Men for rettstilstanden i Norge er dette forhold ikke betryggende. Ved frigjøringen måtte der bli begått feil av de halvt legale myndigheter, som tok sig av dette. Feilene måtte bli mange og tildels store. Heri må søkes undskyldninger, når også disse ting en gang skal taes op.

Men de halvt illegale forhold like etter frigjøringen burde snarest mulig vært avløst av helt legale, hvor makten var lagt i hendene på nye menn, som stod uten forutfattede meninger og uten ansvar for de feil, som måtte være begått. Bare i sådanne hender kan rettsoppgjøret vinne den fornødne tillit.

Nærværende forfatter forstår de momenter som ledet til frifinnelse i Feldmannsaken. Men for saken er det utvilsomt en fordel at dommen blev avsagt under administrasjon av lagmann Hjeltn-Hansen og ikke under en av «Kretsen» utgått dommer. Hadde det siste vært tilfelle, vilde det ha gitt anledning til mangehånde betraktninger langt utover de nu fremkomne spesielle angrep.

Andre saker av lignende natur vil komme op. Vi har også spørsmålet om mishandlinger i fengslene etter frigjøringen. Disse ting bør fra første stund av behandles av objektive menn uten forutfattede meninger og uten forbindelse med de forhold, som skal granskes.

Opgjøret har vært en tung belastning av rettsapparatet — og også for dets anseelse. Vi må gjøre oss fortrolig med, at rettsapparatet ikke er kommet uskadt gjennom denne belastning. Det må gjenreises i folkets bevissthet. Det kan bare skje gjennom dets egen reformering.

LORENTZ VOGT

100162